

"א גליציאנער שטיקל תורה"

בו יבואו עניינים שונים על סדר פרשיות התורה
בהגונו גדולי הדורות מאורי גליציה
כולם אהובים כולם ברורים
להדגיש ולהעמיק בדת נפש משיבת מתן נחליאל

חג הפסח || גיליון ע"ז

חכם מה הוא אומר, מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלוקינו אתכם.

[דרוש ראשון לשבת הגדול בסופו] פירש והגדת לבנך וכו' לפי שהבן אינו משיג בשכלו וכו' והי' לך לאות וכו' שבחזק שכלך תבין כי בחזק יד וכו' למען תהי' תורת ה' בפיך עיין שם.

והנה הבן החכם שהוא מרגיש בעצמו שעדיין לא השיגה יד שכלו להבין העניינים על בוריים, וזהו חכמתו שמכיר ערך עצמו ויודע שאינו יודע, אבל מכיר ערך זולתו שהם חכמים גדולים, ובפרט דור המדבר שהם דור דעה והמה זכי השכל אחר שפסקה זוהמתם, ולהם הבן שואל מה העדות וכו' אשר צוה אתכם, שאם הי' הציווי נאמר אלי ולשכמוני היום הוא טיבותא לגבן, שאין יד שכלנו משגת כדת מה לעשות, אבל לכם ששכליכם זך ואין צד חומר מעכב על ידכם, אין ספק שהייתם משיגים בעצמכם על דרך שהשיג אברהם אבינו ע"ה, ואם כן הציווי בזה אך למותר, ואמנם התשובה האמיתית על זה מה שאמרו חז"ל [קידושין ל"א]. גדול המצווה ועושה וכו' ועד"ז פירשו המשנה [מכות פ"ג מט"ז] רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות וכו' שרצה לומר אף אותן שהן מצד השכל.

והנה התוס' בסוגיא זו [פסחים ק"כ. ד"ה מפטירין] כתבו, - "ואם תאמר אחר הפסח מאי טעמא אין מפטירין, הא נפיש טעמיה, יש לומר כדמפרש בירושלמי [שם פ"ו ה"ד] דמשו"ה נאכל על השובע שלא יבוא לידי שבירת עצם ולכך אחר הפסח אין אוכלים שום דבר", עכ"ל, ונראה שלכן אמרו בנזיר [כ"ג]. ישרים דרכי ה' שנים שצלו פסחיהם, אחד אכלו לשם אכילה גסה וכו' לפי שהוא דבר הרגיל, שלפי שהוא נאכל על השובע קרוב הדבר שיבוא באכילת הפסח לאכילה גסה, וצריך לצמצם ולחזק עצמו שיהיה כוונת אכילה לתאוות קיום המצוה, וא"כ לכאורה מה שצוו חז"ל שלא לאכול אחר אכילת הפסח הוא מצוה שאינה צריכה, אחרי שהפסח נאכל כשהוא שבע, וצריך

"והואיל שזכיתי על ידך לעמוד על כוונת רבינו הרא"ש ז"ל, לא אמנע הטוב מלהודיעך שבהיותי מעיין בזה משמיא קא זכו לי וירד לתומתי במחשבה דברים המושכין ליבו של אדם בהגדה בסדר של פסח, חכם מה הוא אומר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלוקינו אתכם, והוא תמוה, שמה בין זה לשאלת הרשע שאומר מה העבודה הזאת לכם, וכמה תירוצים נאמרו בזה ואף אני אמרתי בזה דבר המתקבל, (והגאון מו' יעקב עמדין ז"ל בסידור עמודי שמים כתב שמלת אתכם יש לפרש שכולל גם עצמו, כמו שאמור בש"ס [עי' סוטה ל"ד]. ואתכם צוה ה', אותיכם, אותי ואתכם, ומצאתי תנא דמסייע לי' בפירוש המחזור לרבינו הראב"ן שזכני ה' שבא לידי כתב יד על קלף, נכתב שנת ל"ח לאלף השישי, ושם יש ג"כ פירוש להגדת פסח, ופי' כנ"ל).

ואמנם גם מה שמשיב לבן החכם ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין וכו' שהוא הלכתא בלא טעמא למאי דשאל, ולא ראיתי במפרשים ז"ל דבר מתיישב בזה, ובירושלמי [פסחים פ"י ה"ד] יש נוסחא אחרת, תשובת בן חכם בחזק יד הוציאנו ובתשובת בן טיפש ואף אתה למדו הלכות פסח, ואמנם לדרכנו יובן, ע"פ מה שראיתי זה כביר בשם הגאון החסיד מוהר"ר לוי יצחק [קדושת לוי ספר הזכירות זכירת מתן תורה] שאמר לפרש הא דאמרינן אילו קרבנו לפני הר סיני וכו' עפמ"ש חז"ל [יומא כ"ח:] קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, והוא לפי שהי' זך החומר וכליותיו נובעות חכמה להשיג טעמי המצוה מעצמו, ולכן אמר אילו קרבנו לפני הר סיני, שע"ז פסקה זוהמתן [שבת קמ"ו]. אף שלא נתן לנו התורה דיינו, שהי' בכח שכלינו להשיג חיוב עשיית המצוות, ועד"ז פירש הא דאמר ר' יוסף [פסחים ס"ח:] אי לאו האי יומא שניתנה התורה לא הי' בכח שכלי להשיג כלל כי כמה יוסף איכא בשוקא וכו' והוא דרך ענוים, ודפח"ח, ובבינה לעיתים

חיזוק באכילת הפסח עצמו שלא יהיה אכילה גסה, וכדאמרין בש"ס [פסחים ק"כ.] דלעיל, אבל באחרונה דלמא אתי למיכל אכילה גסה, אם כן מי פתי שיאכל אחר הפסח, שקרוב לודאי שיהיה אכילה גסה דאזוקי מזיק ליה, ואפילו האוכל ביום הכיפורים פטור [יומא פ':] אך אעפ"כ צוו חכמים מצוה זו אף שהיא מצוות השכל, מ"מ גדול המצווה ועושה שמקבל שכר ע"ז שמקיים המצוה.

וידוע שדרך המשיב לשואל, כשמוצא תשובה מדבר הלמד מענין זה עצמו נוח לו, לפי שהוא תשובה נצחית יותר, ועד"ז אמר מסדר ההגדה, שהבן חכם כששואל מה העדות וכו' שבלא הציווי הייתם משיגים בשכלכם, אף אתה אמור לו כהלכות הפסח וכו', רצה לומר השב לו מענייניו, כמו בהלכות פסח שאין מפטירין אע"פ שאין צורך בזה דמצד השכל והטבע היו עושין כן, אעפ"כ נאמרה הלכה זו כדי לקבל שכר, ועד"ז צוונו הקב"ה כל שאר הדינים, אף שיש בהם עניינים שהיינו עושים מצד שכלנו, כדי ליטול שכר כמצווה ועושה, ויש לי בזה עניינים אך אין עסקנו כעת באגדה, ותן לחכם ויחכם עוד.

שו"ת בית אפרים חאו"ח סי' מ"ו לגאה"ג רבי אפרים זלמן מרגליות ז"ל מבראד

מעשה ברבי אלעזר... שהיו מסובין בבני ברק.

"בהקדם אמרם ז"ל במדרש רבה שמות בכ"ג אז ישיר משה הדא הוא דכתיב ויאמינו בדבריו ישירו תהילתו, אר"א אע"פ שכתוב כבר שהאמינו עד שהי' במצרים שנאמר ויאמן העם, חזרו ולא האמינו שנאמר אבותינו במצרים לא השכילו נפלאותיך כיון שבאו על הים וראו גבורתו של הבורא ברוך הוא מיד ויאמינו בד', ויבואר ע"פ הידוע שהשי"ת מנהיג עולמו אם בדרך נס או בדרך טבע, הטבע גם הוא ניסים רצופים, אולם להתמדתה לא יתפעלו ממנה בני אדם שוכני בתי חומר, ורק בראותם ענין ניסי יוצא ממאוזן הטבעי יכירו כח מלכותו וגבורתו של הקב"ה, ואמנם האמונה על אופן זה הוא בחי' קטנה ובלתי חזקה, וכאשר יסירו המופתים כן תסור אמונתו, והאמונה השלימה היא להאמין בד' גם בהנהגתו הטבעית כי גם היא על אדני ניסים הוטבעה.

וזהו כוונת אומרם ז"ל שבמצרים משהאמינו חזרו ולא האמינו, ר"ל שלא היתה אמונתם חזקה אחרי שהאמינו רק לראותם האותות שנאמר אבותינו במצרים 'לא השכילו נפלאותיך' ר"ל לא העמיקו השכלתם בנפלאות תמים דעים להבין ולהכיר מזה גדולתו וגבורתו יתברך [ולהאמין] בהשי"ת בלתי תלויים בניסים ומופתים [והבן].

והנה השלמים האלה [-התנאים עליהם מדבר בעל ההגדה] בהיותם מסובים בליל חג פסח לספר ביציאת מצרים השכילו נפלאותיו עד שהכירו לראות בעין שכלם כל הניסים העטופים גם במעשה הטבע וההנהגה התמידית עד כי לא הוצרכו לספר כלל מניסי יציאת מצרים רק ניסי כל יום ויום כל רגע ורגע, וזה אומרו והי' מספרים ביצי"מ 'כל אותו הלילה' ר"ל שכל ניסי יציאת מצרים ראו והבינו גם באותה הלילה שהיו מסובין בה [היינו שראו גם באותו הלילה בעצמם באותו זמן ניסי הקב"ה שבכל רגע] עד שבאו תלמידיהם וכו' - ע"פ הידוע כי הנהגתו יתברך שמו בניסים נגלים נקראת בוקר, והנהגתו הנסתרת נקראת לילה, וע"ז אנו אומרים אמת ויציב אחר שמע שחרית ואמת ואמונה אחר ערבית להשריש בליבנו אמונה שלימה בשתי בחינות הנהגותיו כדכתיב להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות, כי על הנהגת הטבע הנקראת לילה יצדק שם אמונה להיות חסדי ד' ונפלאותיו נסתרים, ואחרי כי השלמים נתעלו אז במדרגת אמונתם להבין ולהכיר גם בהנהגה הטבעית ניסים ונפלאות עד אין חקר כ"ע אמרו רבותינו 'הגיע זמן קר"ש של שחרית', הן לילה שהוא בחינת הנהגה טבעית כיום שהוא הנהגה הניסיית יאר לנו באין הבדל בינותם, וגם בעוד ליל עלינו לקרות בבחינת קר"ש של שחרית שהוא נגד הנהגה הנגלית, הבן כ"ז ודפח"ח.

גאה"ג רבי מאיר ראפאפורט אב"ד ליקאווע [מביאו הגרמ"ק בהקדמת הגדש"פ שערי גאולה לאחר הסכמתו]

ברוך שומר הבטחתו לישראל.

אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם, והקשה האוה"ח הק' דממה נתיירא יעקב, אם מהגלות, א"כ מה זו תשובה - כי לגוי גדול אשימך, אכתי לא פלטו מכובד הגלות, עי"ש עוד מזה, ולפענ"ד י"ל במה שהקשו המפרשים שאמר ה' לאברהם בברית בין הבתרים ועינו אותם ארבע מאות שנים, איך יהי ח"ו השתנות אצל אדון כל ית' ולגרוע ק"ץ שנים מסכום המוקדם שלא עבדו בהם אלא רד"ו שנים, ויש תירוצים שונים זה בכה וזה בכה וכאו"א יורה אמת דרכו, ויש תירוץ אחד הטעם לזה, כי במרבית העם ששרצו למאוד כדרשת חז"ל בזה, נשלם מהירות הזמן לפני קץ המוגבל, כי האדון יתברך לא גזר שישתעבדו בישראל ארבע מאות שנים הן במועט העם והן ברוב העם באין שיעור כי לפי מרבית העם כן מהירת המלאכה, - אילו היו פרים ורבים כדרך כל הארץ לא הי' נגמר רק לפי

הזמן המוגבל ד' מאות שנים, רק הש"י ברוב חסדיו הגדיל לנו להיות לעם גדול כדי שיהי' מהירת הזמן.

ובזה יונעם לנו לתרץ קושית האה"ח הק', כי יעקב אבינו ע"ה ראה ברוח קדשו שאין יכולין ישראל להתמהמה כל כך כי היו ח"ו נכנסין ומשוקעין בהנו"ן שערי טומאה, כי ברד"ו לבד נתגשמו למאוד ואם ניו שם עוד רגע חדא לא הי' שום תקומה לשונאי ישראל, ולזה ירא יעקב למאוד, ולכן אמר ה' לישראל במראות הלילה אל תירא מרדה מצרימה כי מה שאתה ירא הוא בעבור שלא יתגשמו ח"ו באם יהיו שם ד' מאות שנים, - כי לגוי גדול אשימך שם פי' שישרצו העם למאוד, ועי"ז נשלם המלאכה ברד"ו שנים כי לפי מרבית העם כן מהירת המלאכה, ואל יקשה בלבך הלא ה' יודע מחשבות ולבות בנ"א ויודע היטב שהישראלים לא יכלו להשלים הזמן הד' מאות שנים רק רד"ו שנים, למה אמר מעיקרא ד' מאות שנים, מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר, וי"ל כי איתא בכתבי האריז"ל שד' מאות שנים שנגזר להם הי' טובה לבנ"י, שאם היו שם ת' שנים שלימים לא הי' שום גלות אח"כ מחמת שהיו מבררים כל הניצוצות הקדושים כידוע ליודעי חן, לזה אמר הקב"ה ועינו אותם ארבע מאות שנים, רק הבחירה היא חפשית והידיעה אינה מכרחת הבחירה, וראה שמו יתברך שלא יוכלו להעמיד זמן השלם שלא יאבדו ח"ו, והעמיד הזמן לפי עשיית המלאכה, ויעקב צפה ברוח קדשו שאין בהם כח כ"כ שיעבדו ת' שנים שלימים, ע"כ אמר לו הקב"ה אל תירא מרדה כפי שגזרתי להם בודאי טובה גדולה מאוד עבורם, אבל יודע אני שאין בהם כח כל כך, לכן אמר לו יש לי עצה לזה כי אשימך לגוי גדול כנ"ל.

והדברים הנ"ל יכולין לרמוז במאמר הגדה ברוך שומר הבטחתו לישראל היינו הבטחה שהבטיח ליעקב לישראל סבא אל תירא מרדה מצרימה, היינו שיעקב אבינו ירא שלא ישתקעו ח"ו בערוות הארץ במצרים, ועי"ז אמר לו הקב"ה במראות הלילה אל תירא מרדה מצרימה - אותה הבטחה שמר בזה שהוציאם במהרה שלא היו יותר מרד"ו שנים כדי שלא ישתקעו ח"ו, ואח"כ מתרץ בעל הגדה שלא יקשה האיך הוציא הקב"ה אותם קודם כלות הזמן של הגזירה, - ועינו אותם ארבע מאות שנה, לכן אמר בעל ההגדה כנ"ל, דהיינו שהגזירה לא הי' לעבוד לפרעה בנ"י ת' שנים רק אם הי' הולדת הדורות כפי סדר הטבע כנ"ל, אמנם אם הי' הולדת בריבוי העם שלא כדרך הטבע ממילא יצאו חובת הגלות בהקדמת הזמן, למשל אם אחד מחוייב לחבירות ליתן לו מאה עבדים לעבוד אותו חודש ימים להבנין שלו ואח"כ נותן לו שתי מאות עבדים לעבוד

אותו להבנין רק ט"ו ימים, בודאי יוצא ידי חובתו כי להשוכר עבדים אין שו חילוק, כן הדבר הזה עי" ריבוי העם כנ"ל נעשה העבודה של פרעה ברד"ו שנים כמו אם הי' הולדה בדרך הטבע שהיו עובדים לפרעה ת' שנים שלימים, וזה אמר בעל ההגדה שהקב"ה חישב את הק"ץ, היינו שגירעון עשה לפרעה הק"ץ שנים מהד' מאות שנים מחמת שהקב"ה הסתכל בהעשיי' דהיינו מה שעבדו ובנו בזמן רד"ו שנים כמו בת' שנים, ע"כ גירעון עשה סכום ק"ץ שנים וזה מרומז בתיבת 'לעשו'ת' ודו"ק, עי"ש באמ"ח בפרשת שמות כ"ז ודו"ק.

בני יוסף עה"ת לפרשת ויגש לגאה"ג רבי יוסף בנימין רייך ז"ל האבד"ק העליטש וריבאטיטש

בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור

מונחים לפניך.

"בדבר אשר הקשו הראשונים למה לא תקנו ברכה על סיפור יציאת מצרים בלילה הזה, נ"ל לפע"ד ליישב לפי מה שמצינו בש"ס [פסחים דף קט"ז:] דאי אמרינן מצה בזמן הזה דרבנן, גם סיפור ההגדה הוי דרבנן, ואם נימא דמצה בזה"ז דאורייתא - גם הסיפור הוי דאורייתא, עי"ש"ה, וכן הורה לנו המסדר בעצמו, - בעבור זה, לא אמרתי אלא בזמן שמצה ומרור מונחים לפניך, הרי עיינו הרואות שמה שצוה המקום לנו בסיפור הוא רק בשביל המצה הנאכלת אז כמו שדרשו ז"ל, לחם עוני לחם שעונין עליו דברים הרבה, א"כ המצה שהוא עיקר פוטר את הטפל לו, וכמו שלא מצינו שתקנו ברכה על מקרא ביכורים וע"כ גם שם הטעם משום שתקנו ברכה על התנופה כמבואר ברש"י עירובין דף נ"ו ד"ה והרי מעשר שמברך על התנופה, א"כ הקריאה הוא טפל להבאה ותנופה, ואף דבמאכל אם הטפל קודם לעיקר מברך גם על הטפל מקודם, דשם הטעם משום דאסור להנות מן עולם הזה בלא ברכה, אבל בברכת המצות לא שייך לומר כן, כנ"ל פשוט."

הגדה של פסח שבחא דמרא [בפתיחה להגדה] לגאה"ג רבי משולם ישכר הלוי הורביץ האב"ד סטאניסלב בעל שו"ת בר ליוואי

ואף אתה אמר לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר

הפסח אפיקומן.

"ויבא לו יין וישת, ובתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל, ואזדמן ליה מלאכא ואייתי מן חמרא דאצטנע בעינבווי מן יומי שירוי עלמא ויהביה ביד יעקב ויעקב אמטיה ליה לאבוי ושתי, עכ"ל, וי"ל ביאור נכון על זה, על פי

מה דאיתא דסעודת הצדיקים שלעתיד אינה לשובע ולמלאות הכרס אלא להשיג שכליות¹, והנה מבואר בטור הלכות פסח סי' תפ"א בשם הרי"ף דהא דאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן אין הכוונה דווקא אכילה דאסור אף שתיית יין, אבל שאר משקין מותר, עי"ש. וי"ל הטעם שאסרו דווקא יין, דהנה מבואר בתוס' [פסחים ק"כ. ד"ה מפטירין] דמהאי טעמא אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, דמשופ דפסח נאכל על השובע, לכן אין אוכלין דברים המשביעים אחר הפסח, עי"ש. והנה מבואר במסכת ברכות [ל"ה:] דיין מסעד סעיד, ומובן ממילא הטעם שאסרו דווקא יין, כיון שמשביע, והנה מבואר בפרקי דרבי אליעזר - הובא ברש"י עה"פ שני גדיי עיזים, שגדי אחד ה' קרבן פסח והאכילו ליצחק, וא"כ קשה היאך שתה אח"כ יין, הלא אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, ויין מסעד סעיד, לזה מתרץ התרגום דאותו היין היה המשומר מששת ימי בראשית ואותו יין אינו מסעיד וכו"ל.

ספר עולת שבת בשבתו עה"ת פר' תולדות בשם גאה"ג רבי יעקב יוקל הלוי הורוץ אבד"ק גלוגא ז"ל²

ואתא הקדוש ברוך הוא ושחט למלאך המוות דשחט לשוחט וכו'.

"נודע בשערים המעשה מהשו"ב דבארדיטשוב אשר אא"ז רבן של ישראל מרן רבי שלמה קלוגר זצ"ל אסרו ועומדו נגדו איזה רבנים ורצו להתירו, וכתב רב אחד מן המתירים אל הג"מ אברהם טורקער זצ"ל אבד"ק דאבראמיל שיסכים עמהם להתירו, והשיב לו הרב הנ"ל, - הן אמת אשר על פי ההלכה יכולין אפשר להתירו, אכן מצינו בהגדה של פסח, - ואתא הקב"ה ושחט למלאך המוות דשחט לשוחט וכו', וקשה, בשלמא מה שמלאך המוות שחט לשוחט, יפה עשה, כיון שהשוחט שחט לתורא, לזאת שפיר שחט לשוחט בשביל זה, אבל הקב"ה כיון שבידו להחיות לשוחט, למה שחט למלאך המוות בעבור ששחט לשוחט, היה לו להחיות הנשחט, אלא ודאי דשוחט אסור להחיותו אם כבר נשחט, לכן אם הגה"ק רשכבה"ג מהרש"ק שחטו לשוחט ואסרו, אסור לרב אחר להחיותו ולהתירו.

¹ בספר עולת שבת בשבתו [שממש העתקנו דברים אלו] הוער שכן הוא בזוה"ק פר' תולדות [קל"ה ע"ב] - א"ר יוסי יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית אלו דברים עתיקים שלא נגלו לאדם מיום שנברא העולם ועתידים להתגלות לצדיקים לעת"ל וזו היא השתיה והאכילה, יעו"ש.

² אבי הגה"ק רבי איציקל המבורגער ז"ל, ציינו המהדירים שם בהערה שהובא כן בשמו בכתבי בנו הגאון מוה"ר מרדכי הלוי הורוץ ז"ל האבד"ק באלחוב.

וב"ה כי אח"כ נודע הדבר כי השוחט ההוא האכיל טריפות כמה שנים, הגם שאא"ז זצ"ל לא בירר ממש מפני מה אסרו, רק צווח ככרוכיא שהשוחט מאכיל טריפות כנודע הרעש שהיה אז, ועל פי פקודת אדמו"ר הקדוש מריז"ן זי"ע נשלח השו"ב לעיר קטנה להרב דשם והרב ההוא גילה את באשו, איך שהיה לו איזה סם במלבושו העליון, ואבכל פעם שרצה לנתק סירכא, נגע בציפורן בהמלבוש ההוא, ושלח הרב חתיכה אחת מן המלבוש ההוא על חעמיקער מושבע, ואמר החעמיקער שיש בהמלבוש סם חריף אשר בנגעו בו בציפורן ינתק הסירכא בנחת, ואז נתברר צדקת אא"ז הגה"ק צוק"ל כי רוח ד' דיבר בו, ועי' בענין זה בספר תולדות שלמה [ממכתב ידי"נ הג"מ שלום גאבעל (שליט"א) ז"ל אבד"ק ברעזיב].

שיחת חולין החדש פרק ט' אות ג' לגאה"ג ר' אברהם הלוי איטינגא מדוקלא³

ואף אתה אמר לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

"ויהי אך יצוא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשיו אחיו בא מצידו, איתא בפליאה מיד הוציא לו יצחק אפיקומן, וזה פליאה גדולה, ואמרתי לפע"ד להסיר מסוה הפליאה מע"פ מדרש הסתום הזה על זו הדרך, דהנה ידוע דאותו היום פסח היה כמו שאיתא בפרקי דרבי אליעזר [הובא ברש"י עה"פ שני גדיי עיזים א' לפסח וא' למטעמים] ואיתא במד"ר עה"פ ועתה שא נא כליך וז"ל, - שחזו מאני זינך שלא תאכילני נבילות וטרפות, סב מאני זינך שלא תאכילני גזילות וחמסים, ולהלן עה"פ וילך עשיו השדה לצוד ציד להביא איתא וז"ל, - אם מצא הרי מוטב ואם לאו להביא מן הגזילות ומן החמסים, ע"כ.

ואיתא בתרגום יונתן בן עוזיאל עה"פ ויעש גם הוא מטעמים ויבא לאביו, וז"ל, ועכיב מימרא דה' מיניה צדיא דכיא ואשכח כלבא חדא וקטליה ועבד אף הוא מיניה תבשילין ואיתי לאביו וכו' ע"כ.

וע"פ הקדמות אלו יונעם לחיד מבין דברי הפליאה הנ"ל אחר שנדקדק מקודם מדוע באמת לא עשה יצחק נחת רוח לבנו אהובו עשיו לטעום עכ"פ טעימא בעלמא גם מצידו אף שכבר אכל ממטעמי יעקב הלא רווחא לבסומי שכיחא, אך הענין הוא דהקב"ה אינו מביא תקלה ע"י הצדיקים כדברי תוס' חולין דף ה': ד"ה צדיקים עצמן לא כ"ש דגנאי הוא לצדיק שיאכל דבר

³ בן הגאון רבי יונה הלוי חתן הג"ר חיים יהודא בן רבנו מהרש"ק זי"ע א"א ראב"ד ומ"מ דבראדי.

איסור עי"ש, ע"כ נסתבב מאת הבוי"ת שבעת שהביא עשיו צידו שהיה מן האיסור היה יצחק מוכן לאכול האפיקומן, והדין הוא דאפיקומן נאכל על השובע דוקא ואסור לטעום אחריו כלל גם קודם אכילתו אסור למלאות בטנו כדי שלא תהיה [אכילת] האפיקומן אכילה גסה, ע"כ כשבא עשיו וביקש את יצחק שיאכל גם מצידו, הוציא לו יצחק האפיקומן והראה לו שאסור לו לאכול כעת שום דבר מועט כי לא יוכל לאכול את האפיקומן כדת וכהלכה ודו"ק."

בני בנימין – ליקוטים עה"ת לפרשת תולדות לגאה"ג רבי יוסף בנימין רייך אבד"ק העליטש וריבאטיטש

ב"ד חזקה זו הדבר כמה שנאמר הנה יד ה' הוי' במקנך אשר בשדה וגו'.

"בהבנת דברי המגיד שדרש יד חזקה על הדבר, ולא על המכות שבאו אח"כ אשר הכאיבו למצרים יותר והוכרחו להתוודות על עוונם ויאמר פרעה חטאתי וגו', נ"ל עפ"י דברי התוס' [ב"מ ל"ו. ד"ה אין רצוני וכו'] דלאביי שומר שמסר לשומר חייב משום שיכול לומר שפשע במה שמסר לשומר השני דיכול לתלות דהבלא דהאי ביתא קטלה, ואילו היתה בבית שומר הראשון לא היתה מתה דאוריא דבית שומר הראשון בריא יותר משל השני, ובזה יומתקו דברי המגיד, דבפסוק שלאחריו כתיב ויהפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים וגו' משמע שהיה מקנה ישראל ומקנה מצרים רועים יחד במרעה אחת וע"כ היה צריך להבדיל בינותם, ואל היו יכולין המצריים לתלות הדבר במקרה לאמר שינוי האויר גרם להם, דבמרעה ישראל האויר בריא יותר, וע"כ הוכרחו להודות כי יד ה' עשתה זאת, ויפה אמר המגיד - ב"ד חזקה זו הדבר כמ"ש הנה יד ד' הוי' במקנך אשר בשדה וגו', - ולא תוכל שוב לתלות באוירא דבתי מצרים, ותדע כי יד ד' חזקה עליך.

ואשר היתה מכת הדבר ע"י הקב"ה בעצמו, נ"ל עפ"י אמרם ז"ל [ילקוט פ' בא] לפיכך הכה ד' את מצרים בדבר לפי שעשו את ישראל לרועי צאן ומקנה, לכן הכה אותם בדבר כדי שלא יהיה להם מה לרעות, ע"כ. והטעם שהקפיד ע"י הקב"ה יותר מכל העבודות פרך שעבדו עמם, נראה כי תועבה היה למצרים כל רועי צאן [כמ"ש פ' ויגש] ע"כ עשו את ישראל רועי צאן למען יהיו למתעב גוי להתגרות בהם ולהונותם בקריאת שמם רועי צאן, ונודע מאמר ר"א [ב"מ נ"ח.] הכל נפרע הקב"ה בידי שליח חוץ מאונאת דברים שנאמר ובידו אנך עי"ש.

ולפיכך במכת דבר מדד להם כמידתם ונפרע מהן בעצמו, ולכן כתיב הנה יד ד' הויה במקנך כלומר יד ד' בעצמו ולא על ידי שליח והבן זאת."

הגדה של פסח שבחא דמרא לגאה"ג רבי משולם ישכר הלוי הורביץ האב"ד סטאניסלב בעל שו"ת בר ליוואי

חד גדיא חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי חד גדיא.

"ועתה נבאר המאמר התמוה בהגדה של פסח, - חד גדיא חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי חד גדיא, והוא תמוה, ונלענ"ד לומר בזה רמז עפ"מ"ש חז"ל [חולין קי"ג:] כל מקום שנאמר גדי סתם אפי' פרה ורחל במשמע, מדכתיב גדי העיזים [בראשית לח, יז] ונאמר ואת עורות גדיי העיזים [שם כז, טז], ואיתא במס' מגילה [כ"ח.] אם נאמר כבש למה נאמר אחד, ועפ"י אפשר לומר דבעל ההגדה אמר בלשון קושיא, חד גדיא, כלומר למה לי למיכתב חד וגדיא, כלומר כבש ואחד, ומתרץ תירוץ הגמרא [שם] אחד מיוחד שבעדר, וזה שאמר חד גדיא ר"ל מיוחד שבעדר.

והנה במס' יומא [ל"ד.] איתא ונסכו רביעית ההין, רבי אומר ילמד של ערבית משל שחרית, ופריך האי בתמיד של בין הערבים כתיב, ומתרץ אמר קרא לכבש האחד, איזהו כבש שנאמר בו אחד, הוי אומר זה תמיד של שחר, ורבנן מאי אחד מיוחד שבעדרו, ורבי ממבחר נדריך נפקא, ורבנן חד בחובה וחד בנדבה, וצריכא, ופירש"י, יש צד נוטה שהנדבה צריך ליפותה כדי שתתרצה לדורון, ויש צד נוטה לומר שהחובה המוטלת צריך לפרוע חובה משלם.

ואיתא במסכת חגיגה דף ו'. בית שמאי אומרים הראיה ב' כסף והחגיגה מעה כסף, ומפרש טעמא דבית הלל דסברי שלמים עדיפא, דמצינו בנשיאים שריבה בהם הכתוב בשלמים מבעולות, ובית שמאי מ"ט לא אמרי כבית הלל, - אין דנין דבר הנוהג לדורות מדבר שאינו נוהג לדורות, ועפ"י אפשר לפרש כוונת בעל ההגדה, דהוה קשה ליה על תירוץ דאמר אחד לומר מיוחד שבעדר, הא ממבחר נדריך נפקא, דהא כל שכן הוא חובה מנדבה, דמה נדבה צריכה להיות ממבחר כל שכן התמיד שהוא חובה מוטלת, וצריך לפרוע משלם, ועל זה מתרץ אדרבה נדבה עדיפא שצריכה ליפותה כדי שתתרצה לדורון, וראיה לזה מדהצריך לקנות החגיגה בתרי זוזי שהם נדבה, והראיה רק במעה כסף, ועל זה אומר הא גופא מגלן, דלמא כבית שמאי דסברי איפכא, על זה מתרץ דזבין אבא, כלומר דילפינן דבר הנוהג לדורות מדבר שאינו נוהג לדורות, והיינו דקאמר דזבין אבא, ולא נוהג לדורות.

###

בדרך אחר נראה לפרש על פי מה שאמר שם במסכת חגיגה, טעמייהו דבית הלל דהחגיגה ב' כסף, דחגיגה ישנה לפני הדיבור, שנאמר [שמות כד, ה] ויזבחו שלמים, משא"כ בעולות ראייה, והיינו כמאן דאמר דעולה שהקריבו ישראל במדבר עולת תמיד היתה, א"כ לא הוה [עולת] ראייה לפני הדיבור, ופירש"י, אע"ג דהאי בפרשת משפטים כתיב, אין מוקדם ומאוחר בתורה, והאבן עזרא והרמב"ן ס"ל דקרא כתיב כסדר, והביאו פלוגתת חז"ל, ולפי"ד תיקשי לבית הלל דקאמרי חגיגה היה לפני הדיבור.

ואמר אדאמו"ר זללה"ה⁴ עפ"מ"ש חז"ל [ילקוט שמעוני רמז קיד] גבי יצחק ב' גדיי עיזים, אחד לפסח ואחד לחגיגה, הרי שחגיגה היה לפני הדיבור, ואפשר על פי זה לכוון מה שאמרו דזבין אבא ר"ל יצחק אבינו גדי לחגיגה, א"כ היה חגיגה לפני הדיבור, וא"כ החגיגה הוא בתרי זוזי, ר"ל שתי כסף, וא"כ נדבה עדיפא, ואין ללמוד ממבחר נדריך, על כן צריך לכתוב אחד, ללמד שיהא נמי בחובה מיוחד שבעדר.

דרושי רבינו חיים כהן ראפאפורט - זכר החיים⁵ סוף דרוש י"ז לשבת הגדול

ואתן לעשיו את הר שעיר לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרימה.

"הקשה בספר מעשי ה' וז"ל, - ספק ד', מה ענין הסיפור כאן בנחל עשיו שנתן לו את הר שעיר, ונראה לומר שסיפור זה הוא גם כן מחסדי המקום ב"ה שעה עם אבינו הזקן.

ונקדים לבאר תרגום יונתן תמוה, בפסוק [בראשית כז, מא] וישטום עשיו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו, פירש התרגום יונתן על הברכה, על סדר ברכתא, והוא תמוה מאוד, ואין צריך לפרש בספיקותיו, ויש ליישב על פי הקדמת קושית המפרשים, איך בירך יצחק את עשיו - הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים [שם לט], הלא כבר בירך ברכה זו את יעקב אבינו, - ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ [שם כח], ובזוה"ק מתרץ בדידיה.

והמפרשים אמרו שזאת ברכה שבירך את עשיו משמני הארץ, הוא איטליאה של יון, כמו שפירש"י ז"ל, נמצא כי ברכה אחרת היא, שנתן לו מדינה טובה שאין גשמי ברכה פוסקין ממנה, ולא מחמת ברכת יצחק, רק שהוא

ברכו שהמדינה הזאת תינתן לו, נמצא כי ברכה אחרת היא.

אמנם אם נאמר כפשטיה דקרא שלא נתכווין יצחק על איטליאה של יון, לא היה לו לעשיו לשטום את יעקב, שהרי גם הוא נתברך משמני הארץ ומטל השמים כמו יעקב, ועל מה שעשה את יעקב לגביר עליו, על זה אמרו לו והיה כאשר תריד ופרקת עולו [שם מ], אבל נאמר משמני הארץ פירושו זו איטליאה של יון, שפיר היה לו לשטום אותו אף שהיא ג"כ מדינה טובה, מ"מ עדיין מדינה זו לא היתה בעולם באותה שעה, כדאמרינן בגמרא [שבת נ"ו:] בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים וכו' וזו איטליאה של יון.

אמנם מאן מפס אם פירושו של של משמני הארץ הוא איטליאה של יון או כפשטיה דקרא, דבכל מקום שהם יושבים, - בני עשיו - יתברכו במשמני הארץ ובטל השמים, וי"ל דסדר הברכה יוכיח, שיעקב אבינו נתברך ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, ובברכת עשיו שינה את הסדר באומרו הנה משמני הארץ יהיה מושבך, והדר מטל השמים, וקשה למה שינה בברכת עשיו סדר ברכתו מברכת יעקב והקדים משמני הארץ לטל השמים, ועל כרחך צריך לומר שמשמני הארץ פירושו הוא איטליאה של יון, ולכך הוצרך להקדים משמני הארץ, דאם לא יהיה לו אחוזת נחלה, על מה ירד הטל עליו, ואיך תחול ברכת מטל השמים.

ועפ"ז יובן התרגום יונתן הנ"ל, דקשה להתרגם למה נשטם יעקב מעשיו, הלא עשיו ג"כ נתברך בברכת יעקב, ועל כרחך צריך לומר דברכת משמני הארץ הוא איטליאה של יון, ועל זה קשה להתרגם מי הגיד לעשיו שפירושו הוא איטליאה של יון, דילמא פירושו כפשוטו, וע"ז מתרגם על סדר ברכתא, פירוש מסדר הברכות ששינה אצלו מסדר ברכת יעקב, מזה הבין עשיו שפירוש משמני הארץ הוא איטליאה של יון, נמצא שבירכו בדבר שלא בא לעולם עדיין, לכך וישטום עשיו עשיו את יעקב.

ועפ"ז נבוא לביאור קושית ספר מעשי ה' שהקשה לדבר מה ענין הסיפור כאן בנחלת עשיו כנ"ל, והאמת יורה דרכו כי בסיפור הזה הוא מזכיר חסדי המקום ב"ה על אבותינו ועלינו, שהרי כבר אמר עשיו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי, ולולי חסדי ה' על יעקב שנתן לעשיו את הר שעיר במתנה, שלא היה בכלל ברכת אביו, היה מוציא מחשבתו ודבריו אל הפועל, אבל במה שניתן לו את הר שעיר אז רפתה רוחו, כי חשב שבמתנה זו נתקיימה לו ברכת אביו ונחה

⁴ הוא ניהו הגאון הגדול רבי שמחה הכהן ראפאפורט זכר צדיק וקדושתו לברכה, רבן של הערים הגדולות בישראל, הוראדנא, שעברשין, לובלין ולבוב.

⁵ נדמ"ח ע"י מכון שם עולם בהוצאה מפוארת ומאירת עינים.

שקטה דעתו ומחשבתו הרעה שישב על יעקב אבינו ולא הוציא מחשבתו אל הפועל להרוג את יעקב, ועל ידי זה, - ויעקב ובניו ירדו מצרימה, ולולי זאת המתנה היה הורג את יעקב.

רבינו שמחה ראפאפורט האב"ד הוראדנא לובלין ולבוב⁶

מעשה בר"א ור"י ורבי עקיבא וכו'.

"(עי' תוספתא פסחים פ"י וע' תוספות כתובות ק"ה. ד"ה דחשיב, ותוס' ע"ז מ"ה. ד"ה אר"ע) אציגה נא לפני הקורא מה שיצא מעז מתוק מגווית האר"י נוע"ם ה"ה הרב החר"ף וכו' מו"ה ל"ב בער ז"ל הלא הוא בכתובים אית' והוא ליישב הסיפור מדוע בא בהמעשה הזה שהיו מסובין בבני ברק, וא' מהמפרשים הקשה מנ"ל להני תנאי שמצוה לספר ביצי"מ כל הלילה, דמדהביא המגיד מהם ראייה ע"כ כוונתו שלזה היו מספרין כל הלילה יען דהחויב כל הלילה ולא שהמשיכו בסיפור ע"ד הקרי והזדמן, ומנ"ל הא, דלמא שחויב הוא רק הזכירה בעלמא כמו בשאר הלילות, ועוד יוקשה סמיכת המאמר של ראב"ע למעשה הקודם, דמוכח כוונת המגיד דמדרש ראב"ע מוכח דבפסח מיירי, ואיך נרמז בקרא פסח טפי משאר לילות, ותירוצו יען בן זומא דריש דאפילו כל השנה מחויב לזכור כ"ש בפסח ולפיכך שייך שפיר האי מחלוקת שלהם בפסח.

ולפי"ז נתרץ קושיא חדא בירך חברתה, דאהנ"מ דכתיב בקרא והגדת לבנך בפסח, וזה קרא בפני עצמו, ולפי"ז כיון דמקרא לא משמע אלא דהחויב לזכור קשה, קרא למה לי, וכי גרע פסח משאר ימות השנה דמחויב לזכור אע"כ לדרוש כל הלילה, וזה ע"כ מדפרש קרא בפ"ע, לפיכך הביא שפיר דקאמר ראב"ע למען תזכור, דמזה מוכח דמחויב לזכור בכל הלילות, א"כ קרא דוהגדת למה לי, אע"כ להורות נתן דבפסח החויב כל הלילה.

ובזה תבין דברי חכמים וחידותם מדוע הודיע המגיד שהיו בבני ברק, כי יען דווקא על שהיו מספרים בבני ברק היו מספרים כל הלילה ביציאת מצרים, דהא דרשת בן זומא דמחייב לזכור ולדרוש בלילה בלילה יען דדרשינן כל, ובפסחים [מ"ג.] פליגי רבנן וסברי דלא דרשינן כל [הני רבנן דפליגי על ר"א בכותח הבבלי] וכן פסקו הראשונים הרי"ף והרמב"ן והרמב"ם [הל' חו"מ]

⁶ הו' בספר גבולות בנימין ונדמ"ח בספר זכר שמחה הנספח לס' זכר החיים לרח"כ ראפאפורט, ע"י מכון שם עולם בהוצאה מפוארת ומאירת עינים.

⁷ בהערה ציין המחבר לאמר - "הרב החר"ף הנ"ל יליד עירי הלך למנוחות לפני מאה שנה, ולא הניח זרע בארץ אך חיבורים יקרים, ה"ה אורים ותומים על הלכות פסח וחידושי אגדה, כולם בכ"י ולא באו בדפוס, ע"כ הצבתי לו מאמר זה למזכרת אף כי ענין מאמרו הוא לטעם דור הישן."

והתוס' שם כתבו [בע"ב ד"ה מאן שמעת] דא"ע דריש כל, וכן איתא בזבחים [פ"ב.] דר"ע דריש כל ורבנן פליגי עליו, ובשבת [ק"ד ויבמות י"ד וחולין קט"ו] במקום של ר"א היו כורתין וכו' ובמקום של ר"י הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב, וכתב בספר הכריתות ובסוגית הש"ס דאעפ"י דיחיד ורבים הלכה כרבים, [מ"מ] במקום היחיד עושין כמותו משום כבודו, ולזה אמרו אתרא דשמואל הוה, [ועי' רש"י כתובות ו'. ד"ה אלו מקילין].

ולפי"ז אתי שפיר, הואיל שהיו מסובין בבני ברק היו מספרין כל הלילה דלפמ"ש דהלכתא כרבנן דר"א דלא דרשו כל, לפי"ז ע"כ דלא ידעינן בכל הלילות וגם באותו לילה אינו מוכח דהחויב כל הלילה דוקא, אך בגמרא [סנהדרין ל"ב.] אמרו צדק צדק תדרוף אחרי ר"ע לבני ברק כי מקומו היה בני ברק, וע"כ במקומו של ר"ע [דדריש כל] היו עושין כמוהו ואתי מעשה וכו' שהיו מסובין בבני ברק, ולזה היו מספרין ביציאת מצרים כל הלילה דשם היה אתרא דר"ע והבן ודפח"ח. הגדה של פסח מנחה חדשה לג"ר אשר זעליג הכהן לויטערבאך ז"ל מדראהאביטש [דראהאביטש תרנ"ג]

אחד מי יודע... תשעה ירחי לידה.

"במדרש אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל וכו' משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם וכו', כל המפרשים נתחבטו למה הספק על פרשת החודש שנאמרה בה מצות פסח הלא מילה מצוה ראשונה היא ושאר הערות.

והנ"ל עפ"מ שביארנו בסיום סדר הגדה אחד מי יודע וכו' תשעה מי יודע תשעה אני יודע תשעה ירחי לידה, הלא יפלא הלא כל המאמר הלזה יפרש ההבדל בינינו עם קדוש לבין אומות העולם, שאנחנו יודעים האחד הוא, משא"כ האומות, וכן שנים וכן שלשה הכל אנו יודעין שני לוחות הברית, אבות, אמהות, תורה, ששה סדרי משנה, ז' ימי שבתא, מילה י' דברות, כוכביא שבטיא וי"ג מדות, משא"כ ירחי לידה לא נשתנו חדשי הריון בינינו ובין אומות העולם, ומה התפארות יש בהם, והנ"ל בזה ע"פ המבואר בירושלמי [פ' הנודר מן המבושל] אקרא לקל גומר עלי, הקביעות החדשים והעיבורי השנים עפ"י קיבועת בי"ד של מטה הש"י גומר, בתולה בתוך ג' שנים בתוליה חוזרין ולאחר ג' שנים אין בתוליה חוזרין, ואם עברו בי"ד את החודש בתוליה חוזרין, וכן מצינו בש"ס נידה [דף ל"ח.] שיפורא גרים לענין ירחי לידה [ופרש"י שופר שתוקעין בו בי"ד בקידוש החודש גרים], ואם לא יעברו

בי"ד את החודש שעבר וביום ל' מתחיל החודש התשיעי אזי הילד בר קיימא, ואם יעברו בי"ד את החודש שעבר והיום ל' הוא, שייך עוד לחודש העבר אזי הוא [העובר] בר ח', ואף אם אין יולדת למקוטעים ה"נ יהיה נפק"מ בין מלאים ובין חסרים שיושלמו ימי הריון ע"פ קביעות בי"ד את החודש.

וע"כ מובן מה שהתפאר תשעה מי יודע תשעה ירחי לידה (אני יודע), ר"ל שאנחנו בני עפ"י בי"ד מגבילין וקובעין הט' ירחי לידה ובדין תליא מילתא משא"כ אומות העולם אין ביניהם לקבוע חדשים והבן [ועי' בש"ד יו"ד סי' קפ"ט סקי"ג].

פני אריה עה"ת פר' בראשית לגאה"ג רבי אריה לייבוש הלוי הורביץ האבד"ק סטאניסלאב

מצה זו שאנו אוכלין על שום מה.

"ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וכו', והקשה בספר יעלת חן והביא שהרמב"ן הרגיש דהא איתא בספרים דף צ"ה דפסח מצרים נוהג יום אחד ופסח דורות כל שבעה כדיליף ר' יוסי הגלילי מקרא דלא יאכל חמץ היום אתם יוצאים וכו' ודרש סמוכין, וא"כ מה נתינת טעם כי גורשו ממצרים וכו' הא לא היו

רשאים לאכול חמץ [רק] יום אחד, עכת"ד. ולפענ"ד לא קשה, דבעל ההגדה אומר - מצה זו שאנו אוכלין על שום מה, על שום שלא הספיק בצקם להחמיץ והביא הקרא ע"ש, ומוכח דטעם אכילת מצה משום זה הוא, לכן י"ל דעיין בפסחים דף כ"י. דרבי יהודא אינו סובר כר"י הגלילי ולא דרש סמוכין ור"ש סובר כריה"ג ע"ש, ועיין בסנהדרין דף כ"א דר' יהודא בעלמא לא דריש טעמא דקרא ור"ש דריש בעלמא טעמא דקרא ע"ש, וא"כ י"ל הכא דר"י ור"ש לשיטתייהו אזלי, ועיין באא"ז בפ"י שפירש סמיכות הקרא שבסוף תחומה של ארץ מצרים אמר להם משה פרשה זו שלא יאכלו חמץ ויזכרו היום יוצאים ממצרים וזה הטעם שאסר להם החמץ ע"ש המאורע שגורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, ואסר להם ולדורות, אסר להם יום אחד ולדורות שבעה שיזכרו מעשה המאורע ביציאת מצרים כמו בסוכות ע"ש המאורע שהקיפם ענני כבוד ע"ש.

וא"כ לכך לא סובר ר' יהודא כר"י הגלילי ולא דרש סמוכין, דלא דריש טעמא דקרא, ור"ש דדריש בעלמא טעמא דקרא סובר כריה"ג ודרש סמוכין וסובר דמהאי טעמא נאסר להם חמץ יום אחד ומעיקרא לא קשיא כלל והוא נחמד בס"ד.

ספר חמדת צבי עה"ת פר' בא לגאה"ג ר' צבי הירש הלוי הורביץ מזלאזץ

טיסת נגיד ומצוה מורשת לשמי רום בחצי הלילה...

בליל זה עת אתקטיר בקטירא לחיי עלמא אדוננו רוח אפינו אשר אמרנו בצילו נחיה ונתלונן כל הימים, וינהלנו נגד משיחו - הרב הדומה למלאך עמוד האש בראש המחנה גודר גדר עומד בפרץ והולך תמים, זכרה לי אלוקי חסדי שמו-א-ל, אבי אשר במעגלי צדק הוליך את בית ישראל, קירבן אליך מלך רם על רמים, יושב היה החכם ודורש ואתה מוחל עוונות, הן עתה חסרנו כל אלה אבדנו עשתונות, עת נזכור אהבת קדומים, נעלה על זכרוננו את נשמת אבינו רוענו מדריכנו ורבינו

ראש גולת אריאל רבן של כל בני הגולה פוסק הדור ועמוד צלותהון של ישראל

מרנא ורבנא הגה"ק רבי שמואל בן רבי יוסף צבי הלוי וואזנר בעל 'שבט הלוי'

זכר צדיק וקדושתו לברכה לחיי העולם הבא שנתעלה לשמי רום בליל חג הפסח זה שנתים ימים זכותו הגדול יגן עלינו ויושר יליץ בעדנו קמי ריבון עלם ועלמא, להיוושע בכל טוב וטוב רברביא עם זעריא וישפוך שיחו כבעודנו חי מול יושב הכרובים, שפתיו דולקות ואותיות באויר פורחות כלהבים, אל מלך מלכיא שנזכה מהרה לישועות מקיפות, ומן הזבחים והפסחים נאכל השתא בחג האסיפות, יהא רעווא מקמי שמיא

הונצח על ידי תלמידו מוקיר זכרו הטהור

לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות אל המערכת

agalitsyaner@gmail.com

לתרומות הנצחות וכו' - 0533130444

או לת.ד. משפחת זורגר רחוב רבי יהושע 31 ב"ב

לבקשת רבים אומרים מי יראנו טוב... ניתן להשיג את הגיליון ולהפיצו ברבים מתוך - "לדעת-נט"

יו"ל ע"י מערכת "א גאליציאנע שטיקל תורה"

חברי המערכת:

הר"ר חיים משה הכהן זורגר הי"ו

הר"ר אריה רוזן הי"ו

שנה שנייה תשע"ז